

```

<l> inkább, ha nem!</l>
<l>A férfi apja a gyerek;</l>
<l>hadd fűzze hát napjaimat</l>
<l>egymáshoz a természet-áhitat.</l>
<closer>KÁLNOKY LÁSZLÓ</closer>
</lg>
</div>
</body>
</text>
</TEL.2>

```

WORDSWORTH, William
A SZIVÁRVÁNY

WORDSWORTH, William

A SZIVÁRVÁNY

Ha fenn a szivárvány ragyog,
megdobban a szívem:
így volt, hogy kezdtem életemet,
így van most, hogy év évre megy,
így legyen mindig, s meghalok
inkább, ha nem!
A férfi apja a gyerek;
hadd fűzze hát napjaimat
egymáshoz a természet-áhitat.

KÁLNOKY LÁSZLÓ

Az XML feldolgozás célja tehát az, hogy a tárolás XML-formátumban történjen, így a tartalom újra felhasználható sokféle, előre nem látható célra.

Tapolcai Ágnes
Országos Széchényi Könyvtár
Magyar Elektronikus Könyvtár osztály
Kojnok Krisztina
Empolis Magyarország Kft.

E-termékek, e-források bemutatói: ITS, ProQuest, Bowker

Info Technology Supply Ltd. (ITS)

Ebben az undok novemberi szürkületben a könyvtárosok egyetlen vigasza, hogy – ha bírják és tehetik – bemutatóról bemutatóra járnak, hiszen a nagyvárosokat megszálló adatbázis-tulajdonosok egymást felülmúlva kínálják számukra jobbnál jobb portékákat. A demók és prezentációk bajnoka az Info Technology Supply Ltd.: a kizárólag minőségi elektronikai termékeket gyártó cég saját produktumainak terjesztésén kívül más vállalatok ugyancsak élenjáró alkalmazásainak képviseletét, forgalmazását is végzi. November fo-

lyamán gyors egymásutánban három, az ITS által kezdeményezett bemutató helyszíne volt az MTA Könyvtára. (A szervezés *Kmety Andrea* érdeme.)

Az ITS-ről tudni lehet, hogy 1988-ban történt megalapítása óta jelen van a magyar könyvtári piacon, nem utolsósorban az ISI-t is képviselték/képviselik itthon. A cég munkatársait – az említett kiváló minőségű termékei miatt is – a hazai könyvtárak mindig tárt karokkal fogadják. Széles körben ismert szoftverjük az 1995 óta forgalmazott *Citrix Metaframe*, amely a vékony-kliens (thin-client) technológiában úttörő szerepet játszott, valamint az *IRIS*, amely a CD-k és DVD-k hálózati használatát központilag vezérlő alkalmazás. A cég magyarországi képviseletét korábban *dr. Geges József* látta el, néhány hónapja pedig régi kollégánk, *Szántó Péter*, a TMT főszerkesztője lett az ITS hazai képviselője.

A bemutatók sorát az ITS egyik vezető munkatársa, *Zoran Dimitrijević* kezdte, ő „énekelt” az Info Technology Supply Ltd. legújabb slágeréről. Élre kívánczok a *Deep Freeze* nevű szoftver-fejlesztés, amire *Burmeister Erzsébet*, a Miskolci Egyetem Könyvtára informatikai vezetője már 2003 szeptemberében felhívta a figyelmet a Katalist könyvtárosi levelezőlistán:

<http://listserv.iif.hu/SCRIPTS/WA.EXE?A2=ind0309&L=katalist&O=A&P=6158>

Az alkalmazás lényege, hogy – drága hardverberendezés nélkül – szoftveresen védelmet nyújt a hálózati gépekre mindenhol leselkedő veszélyekkel szemben, és frusztrálja a notórius buherálókat: a jegesmacikkal reklámozott *Deep Freeze* hűvösre teszi a windowsos hálózati gépek kockázati tényezőit. Egy csapásra habkönnyűvé varázsolja a webmester dolgát, legyen szó akár több ezer, számos campuson szétszórta munkaállomásról, akár kisebb helyi LAN-ról. Hekkerek, krekkerék és klikkerek, bármely krakéler beavatkozását, általuk installált játékot, képernyővédőt, mp3-adatbázist, fájlcsereprogramot, vírust a helyszínre siető rendszergazda egy újraindítási paranccsal semmissé tehet.

Sőt, tulajdonképpen nem is kell fizikai valójában megjelennie, távoli módon, hangtalanul is végezheti a „reboot”-ot, távtisztítást vállalhat – ez a „*Silent Hands Off Installation*”. Semmiféle konfigurálásra nincs szükség, se particionálásra meg hasonlókra, a *Deep Freeze* működése a használó előtt teljesen rejtve marad. Az esetlegesen elmenendő állományokat az adminisztrátor által rezer-

vált „olvadási” területre tudjuk egyszerűen áthelyezni. Három verziója van: a Standard, a Professional és az Enterprise. A Standard verziót letölthetjük hatvan napos ingyenes kipróbálásra a cég honlapjáról:

<http://www.itsltduk.com>

Ez a termék az Egyesült Királyságban tarolt, a *People's Network* tudtommal a teljes platformra megvásárolta, s megkezdte diadalútját a tengerentúlon is. Hogy mennyire „tuti” a termék, látható abból, hogy az USA-beli terjesztésre csak ezzel az egy szoftverrel foglalkozó céget alapítottak:

<http://deepfreezeusa.com>

Véleményem szerint a Sulinet és egyéb publikus hálózatok védelmére optimális és rendkívül olcsó megoldás a Deep Freeze. Bizonyára minisztériumok és országos hatáskörű szervek meglátják ebben a termékben a radikális takarékoság eszközt, túl azon a felmérhetetlen társadalmi hasznon, amelyet a hálózatok biztonsága, üzemelésének stabilitása országosan jelent.

A *Uniprint* szintén nem „kispályás” program, a nyomtatás központi menedzselésére szolgál. Nincs többé át nem vett print-out, olvasók által elfelejtett és kifizetetlen nyomtatott anyag. A publikus munkaállomáson például, amikor az olvasó ráklikkel a print-gombra, rögtön kis felbukkanó ablak figyelmeztet a nyomtatás várható költségére. A hálózat bármely nyilvános gépéről beérkezett nyomtatási kérések a print-szerveren át a várakozási sorba („printer pooling”) kerülnek: amint az olvasó kifizeti a nyomtatás árát, az engedélyező ún. *print release station* zöld utat ad, megindul a nyomtatás.

A *Onelog* nevű új szoftver a szétszórt, különféle jelszavas és egyéb védelemmel ellátott elektronikus források használatát teszi pofonegyszerűvé mind az olvasó, mind a rendszerfelügyelő számára. Különösen közművelődési könyvtári fiókhálózat számára ideális – a *People's Network* megvásárolta, de az akadémiai szféra is növekvő mértékben alkalmazza a *Onelog*-ot. A nehézkes belépési eljárás (authorization/authentication) megszűnik, az olvasó előtt teljesen láthatatlanul előre be van állítva a jelszó, egyetlen ponton kell csak belépnie a rendszerbe – ezt hívják új kifejezéssel így: *single sign-on*, azaz: *SSO* –, és onnantól elveszti jelentőségét még az is, hogy a visszakeresett információ milyen forrásból (helyi, CD-ROM, web) ered. Nem lényegtelen erőssége ennek a szoftvernek még az, hogy a részletes

használati statisztika integrált módon nyerhető ki belőle. A saját képre alakított *MyOnelog*-ban beállíthatjuk keresési profiljainkat, afféle hordozható kedvencek-csomagot állíthatunk össze. A *Onelog* portálkezelő szoftverre fejlesztett változata az *OPIK* (*Onelog Portal Integration Kit*).

Az ITS-cég terméke még a *ZyIMAGE*. Ez a digitális feldolgozásra és archiválásra szolgáló rendszer a *Direct Image Retrieval* nevű új technológiát alkalmazza, amelynek révén strukturált, teljes szövegű keresést végezhetünk a digitalizált anyag teljes keresztmetszetén. A már szinte olvashatatlan régi, elfakult szövegekből, töredezett újságoldalakból varázslatos módon (a *Kofax Virtual ReScan* szoftver segítségével) friss, ropogós szövegtükör készül, és a *ZyIMAGE* webszerverén minden anyag könnyedén elérhető.

ProQuest

Az ITS látja el Magyarországon a *ProQuest Information and Learning* (2001-ig: *Bell and Howell*) képviselőjét is.

<http://www.proquest.com>

Az ITS-nél tetemesen nagyobb, igazán multiméterű vállalat bemutatójára 2003. november 20-án került sor. *Charlotte Langhurst* a könyvtárak által előszeretettel használt *Periodicals Contents Index* (PCI) használati tréningjére helyezte a hangsúlyt, de szólt röviden a *ProQuest* egyéb erősségeiről is. A PCI honlapja:

<http://pci.chadwyck.co.uk>

Ms Langhurst egy évvel ezelőtt már járt Magyarországon, ugyancsak az Akadémiai Könyvtárban tartott előadást – épp a könyvtári konzorcium tagjai számára. Erről számoltam be a *Katalist*on 2002. szeptember 30-án:

[http://listserv.iif.hu/SCRIPTS/WA.](http://listserv.iif.hu/SCRIPTS/WA.EXE?A2=ind0209&L=katalist&P=R20524&I=-3)

[EXE?A2=ind0209&L=katalist&P=R20524&I=-3](http://listserv.iif.hu/SCRIPTS/WA.EXE?A2=ind0209&L=katalist&P=R20524&I=-3)
A konzorcium részéről azután a teszt-periódust követően megtörtént a szerződéskötés. Érdekes mai szemmel visszatekinteni, illetve frissíteni az akkori adatokat. A PCI a humán tudományok és társadalomtudományok területén a legjelentősebb folyóirat-adatbázis, amelyet a *Patrologia Latinával*, az *Acta Sanctorummal* és még egy sor kitűnő adatbázissal együtt a *ProQuest* egyik alvállalata, az angol *Chadwyck-Healey* jegyezte. 4250 folyóirat 13 millió cikkének részletes adatait tartalmazza, számos magyar folyóirat is szerepel a kataszterben. Széles körű indexálás és keresési

lehetőség jellemzi, a periodikumok megjelenési tartománya 1770-től egészen 1995-ig terjed. A bibliográfiai adatoktól, tartalomjegyzék-rekordoktól közvetlen linkeléssel a JSTOR archívumában meglévő teljes szövegű cikkekhez lehet átlépni kilencven kiemelten fontos folyóirat esetében, s a folyóiratok száma egyre bővül. A konzorciális előfizetésnek köszönhetően zökkenőmentes országos elérés van a PCI-re, ám annak teljes szövegű változatára nem – nem lenne haszontalan a konzorciális beszerzés a JSTOR és a PCI Full-Text esetében sem.

A bemutatón szó esett a *Literature Online*-ról (közkeletű nevén: LION), amely az angolszász irodalom kincsesbányája:

<http://lion.chadwyck.co.uk>

Százhusz kulcsfolyóirat egész állománya teljes szövegű módon kereshető, 330 ezer mű, átfogó primér irodalom és gazdag biográfiai, kritikai és egyéb anyagok mellett linkek vezetnek a JSTOR-hoz, valamint az *Early English Book Online* (EEBO) gigászi vállalkozás rekordjaihoz is. (Közbevetőleg itt annyit, hogy az EEBO szintén a ProQuest égisze alatt fut: a Caxton által a flandriai Bruges-ben 1473-ban nyomtatott első angol könyvtől, a *The Recuyell of the Historyes of Troy*-tól 1700-ig 125 ezer könyv mikrofilm-rögzítését tartalmazza – az 1938-ban kezdett filmezés még tart...

Pollard és Redgrave *Short-Title Catalogue*-ja (1475–1640) (STC I), Wing *Short-Title Catalogue*-ja (1641–1700) (STC II), valamint a polgárháborús idők híres nyomdásza, Thomason 22 ezer tételt tartalmazó *Tracts*-ja (1640–1661) alapján egy több évtizedes projekt keretében válik a mikroformátumból konvertálva on-line elérhetővé a jelzett korszak angol nyomtatási korpusza kép, valamint markup-oldalok formájában egyaránt.)

<http://www.lib.umi.com/eebo>

A bemutatón elhangzott, hogy a LION-t a konzorcium az idén már nem fizeti elő, és csupán az MTA Könyvtárában és Pécsen érhető el továbbra is. Ez finoman szólva téves döntés, ballépés, hiszen ennek az adatbázisnak a hiánya a nagyobb egyetemeken rossz viccé fokozza le a humán tudományok oktatását-kutatását...

A ProQuest leányvállalata a Michigan állambeli Ann Arborban székelő University Microfilms Inc. (UMI) is, amely a világ legnagyobb disszertációs adatbázisának, a *Dissertation Abstracts*-nak a gondozója:

<http://www.lib.umi.com>

Az UMI vállalat története kész regény: 1938-ban, a háború fenyegetése árnyékában, a kultúra-mentő koraközépkori ír szerzetesek afféle kései utódaiként a cégalapító, egy *Eugene B. Power* nevű amerikai mérnök és fotózási szakember a British Museum legrégebb angol nyomtatványait kezdte mikrofilmre másolni. Ebből bontakozott ki az említett *Early English Book* gyűjtemény. Számunkra fontos lehet Power portréjához, hogy részt vett az American Society for Information Science and Technology (ASIST) elődjének, az American Documentation Institute-nak (ADI) 1937-es megalapításában is:

<http://www.asis.org/Features/Pioneers/power.htm>

A II. világháború kitörésének évében az UMI elkezdte – régi amerikai folyóiratok filmezése mellett – az amerikai egyetemi disszertációk rögzítését. Így indult 1939-ben a *Microfilm Abstracts*, amely hamarosan *Dissertation Abstracts* címmel került folytatólagos kiadásra. Power új technológiára épülő új vállalkozását az amerikai kormány bevonta a szövetségesek hírszerzési tevékenységébe; az UMI a háború alatt 13 millió titkos német oldalt filmezett le.

Ma a bibliográfiai rekordok száma 1,7 millió, 1,4 millió disszertációnak van teljes szövegű másolata mikroformátumban. 1,2 millió disszertációhoz készült összefoglaló – az absztrakt 1980-tól vált kötelezővé a beküldő egyetemek számára, 1997-től pedig az elektronikus formátum. A digitális disszertációk bővítése érdekében nagy erővel folyik a retrospektív konverzió: előfizetők számára 375 ezer címhez van full-text elérés. 1998-ban hirdette meg az UMI a *Digital Vault Initiative* című kezdeményezést, amelynek része az EEB-gyűjtemény digitalizálása is. A kezdeményezésről írt legjobb összefoglaló *Jacsó Péter* tollából való:

<http://www.umi.com/hp/News/Reviews/SiteBuilder.html>

Az MTA Könyvtárában lezajlott ProQuest bemutató másnapján Langhurst kisasszony még egy nagyszabású bemutatót és tréninget tartott: a Közép-Európai Egyetemen (CEU) a *KnowEurope* elnevezésű adatbázis volt a téma.

A *Dissertation Abstracts Online* (DAO), illetve a *Digital Dissertations* a sötét irodalom ünnepelelt reprezentánsa, egyik legismertebb lerakata. Értékét csak növeli, hogy a technológiai forradalom ellenére ma sincs jobb archiváló eszköz a

mikrofilmnél. Személyes adalék, hogy magam is sokat kutattam a DAO-ban, különösen a hungarica-jellegű amerikai disszertációk feltérképezése során. Ez az összeállítás megjelent a Budapest Review of Books 10 (2000) 1/2. számában (61–72. o.) a Bibliographia Hungarica című rovatomban, az *In praise of digital libraries or gray into gold* című írásom mellékleteként.

R. R. Bowker

Az Info Technology Supply Ltd. (ITS) látja el hazánkban a Bowker-vállalat – s a kereteiben forgalmazott Books in Print, Ulrich's stb. adatbázisok – képviselőjét is:

<http://www.bowker.com>

A Bowker bemutatóját *Kai-Henning Gerlach* tartotta 2003. november 26-án. A cég berlini irodájából érkezett Gerlach úr nem töről metszett üzletember, hanem orientalista, korábban arab filológiával foglalkozott – a múltjára való ezen rövid utalás nyomán nézettségi indexét, a hallgatóság szimpátiáját még jelentékenyen növelni is tudta. Az is igaz persze, hogy az előadónak eleve nyert ügye volt, hiszen a bemutatott termékek – a Bowker által forgalmazott mintegy százötven e-forrás kis töredéke – amúgy önmagukért beszéltek.

A külföldi cégek, adatbázis-forgalmazók mostani vendégjárása mellett, még ebben a márkás mezőnyben is, a Bowker a legveretesebb: a New Jersey állambeli New Providence-ben székelő R. R. Bowker 1872-ben létesült, első kiadványa mindjárt a ma is megjelenő kiváló lap, a Publishers' Weekly.

Néhány évre rá, 1876-ban ez a kiadó indította útjára és adja ki máig alaplapunkat, a Library Journalt. Az USA első országos könyvkereskedelmi évkönyve, a Publishers' Trade List Annual 1873-ban indult a Bowker színeiben, s ebből fejlődött ki a világ egyik legismertebb referenz műve, a *Books in Print*. Az így elnevezett modern változat első kiadása 1948-ra esett. (Említsük meg, hogy létezik a brit rokonkiadvány, a Whitaker's Books in Print, az Egyesült Királyság és Európa angol nyelvű könyvtermésének mutatója, amely 2000-ig a Saur gondozásában jelent meg, de a 2001. évi ötkötetes, mintegy egymillió címet tartalmazó művet már a Bowker forgalmazza.) A Books in Print konszolidálásához, máig tartó töretlen fejlődéséhez az is hozzájárult, hogy

1968-ban a Bowker-cég lett az ISBN hivatalos amerikai központja. A BIP-Plus, az adatbázis CD-ROM verziója 1986-ban jelent meg először. 1999 a Books in Print webes megjelenésének az éve: <http://booksinprint.com>

A Booksinprint.com rekordjainak száma 4,5 millió, 3,2 millió könyv, 330 ezer videó, valamint 165 ezer kiadó és terjesztő besorolási adatait tartalmazza, heti frissítésben. Ahogy a nyomtatott változat, az on-line BIP is felöleli a kifogyott művek (Books out of Print)

<http://booksoutofprint.com>

és a várható művek (Forthcoming Books) jegyzékét. A nyomtatott változatnál sokkal gazdagabb tartalmat kínál, fülszövegek, szerzői életrajzok, szinopszisok, valamint 600 ezer recenzió olvasható benne, MARC21-rekordok tölthetők le. (A BIP-nek máig van papír-változata is; a 2002–2003-as évi kiadás kilenc kötetben jelent meg, a legfrissebb Books out of Print pedig mintegy 1,3 millió címet tartalmaz.

Hihetetlen, de még ezt is lehet fokozni, és a BIP-nek van egy még vaskosabb rokona, a *Global Books in Print*:

<http://www.globalbooksinprint.com>

Az amerikai, kanadai, ausztrál, angol, dél-afrikai könyvkiadásokban a rekordok száma 9,2 millió. Az értéknövelt szolgáltatás itt még látványosabb: 110 ezer tartalomjegyzék, 470 ezer recenzió, egymillió százezer annotáció, MARC21 letöltési opció. Az adatbázisból közvetlenül átlépve egy megjelenített könyvnél a Bowker rendszere a saját könyvtárunk katalógusában is ellenőrizni tudja, hogy megvan-e az adott könyv – ennek a link-szolgáltatásnak a neve: *Hooks to Holdings*.

A Bowker adja ki az egész Who's Who kiadványcsalád mellett az American Library Directoryt is, ennek 56. kiadása (2003/2004) nemrég jelent meg. 200 ezer elektronikus könyv (e-book) adataival rendelkezik egy másik adatbázis, az *E-books in Print*:

<http://ebooksinprint.com>

Mind a Books in Print, mind a Global Books in Print honlapján elérhető és kereshető 13 ezer teljes szövegű elektronikus könyv. Az *Ebrary* nevű adatbázisból e műveket az előfizetők pdf-formátumban tölthetik le.

Az amerikai kiadók szövetsége, az Association of American Publishers (AAP) 1987-ben hozta létre a *Pubnetet*:

<http://www.pubnet.org>

Ez a napjainkban már Bowker-leányvállalatként viruló szolgáltatás az elektronikus rendelés folyamatát fedi le háromezer nagy kiadónál és terjesztőnél.

A Pubnet az általános kereskedelmi célú EDI-szabványra (Electronic Data Interchange) épül. (Az EDI honosított amerikai szabvánnyá válása alkalmával felidézném, hogy az Európai Unió EXCEL-projektjének tagjaként (1998–2000) az MTA Könyvtára sokat tett az EDI hazai megismertetéséért-népszerűsítéséért; a londoni EditEU cég irányításával az EXCEL hazai megbízottjaként két nemzetközi konferenciát szerveztem 1998 novemberében az MTA Könyvtárában, majd 2000. április 21-én a Budapesti Könyvfesztivál keretében.)

A berlini ex-filosz, Gerlach úr bemutatójának második részében került sor a Bowker legnagyobb adujának, a folyóirat-adatbázisnak az ismertetésére. A 164 ezer címet tartalmazó *Ulrich's Periodicals Directory* 42. évfolyama, 2004-es, ötkötetes papír alapú kiadása a bemutatóval egy időben került piacra.

A világ egyik legismertebb referenz műve kapcsán meg kell említeni, hogy nagy valószínűséggel a könyvtáros közösség döntő többségének újat mondok azzal, hogy az Ulrich's névadója, szerzője, összeállítója – *kollégánk!* A szakajtóban időnként fölmerül a rozoga könyvtárosi önkép. Ezt aktívan erősíteni lehetne a szakma önértékének tudatosodásával, lokális-globális teljesítményének tudatosításával szakmai körökben és azokon túl is, hiszen a laikus közönségnek sejtelme sincs arról, micsoda szellemi mega-, sőt gigamunka áll egy-egy ilyen referenz mű mögött, legyen szó a Szinnyeiről, a Gulyásról, a Petrikről, az NPA-ról, a Magyar Könyvtárosok Kézikönyvéről stb. Carolyn F. Ulrich kisasszony (1880–1969) a New York Public Library folyóiratosztályának vezetője volt 1922 és 1946 között. Örökéletű főműve, a *Periodicals Directory* először 1932-ben jelent meg, hatezer címet tartalmazott 183 témakörben. A második kiadás már 1935-ben kijött. 1965-ben jelent meg a tizenegyedik kiadás, amely az első kétkötetes Ulrich's, és ugyanebben a kiadásban került a címbe az 'International' szó. 1967-ben jelent meg az első társkiadvány, az *Irregular Serials*. 1974-től vette föl a referenz az ISSN-számokat a címekhez. Természetesen az Ulrich's-nak is van webes változata:

<http://www.ulrichsweb.com>

Ez a webhely már kétszáz nyelven megjelent negyedmillió (!) szeriális kiadvány címét teszi elérhetővé. 57 ezer megszűnt folyóirat adatai, 80 ezer kiadó webcíme (URL) mellett számtalan linkkel, teljes szövegű folyóiratokhoz, tartalomjegyzékekhez, absztraktokhoz vezető ugróponttal rendelkezik ez az on-line forrás. Innen is aktiválható a Hooks to Holdings, a saját katalógusban való állománykeresési funkció. Amennyiben a könyvtár előfizet a *Journal Citation Reports*-ra, a webszájról közvetlenül oda lehet ugrani. Kétirányú közvetlen kapcsolat lehet a *Serials Solutions* (1. lejjebb) révén az előfizetett folyóirataink szállítójának adatbázisába és onnan az Ulrichsweb.com kapcsolódó adataihoz. Az *Ex Libris* által kifejlesztett kontextusérzékeny linkelés, az SFX is aktiválható itt, s a *Science Direct*hez is vezet ugrópont egy adott tételtől.

Vadonatúj szolgáltatás az Ulrich's *Serials Analysis System* (röviden: SAS), amelyet az előadó Gerlach úr részletesen ismertetett:

<http://www.ulrichsweb.com/analysis/>

A SAS dinamikus rendszer, mely egy könyvtár kurrens folyóirat-állományát különféle szempontok figyelembevételével kiértékeli. Az értékelés menete: az Ulrichsweb megfelelő lapjára az adott könyvtár OPAC-jából – az ISSN alapján – be kell tölteni a kiválasztott folyóirat-gyűjteményt. Ezt a Bowker saját, kilencszáz egyedi rendszert tartalmazó klasszifikációs rendszerében szétválogatja, összeveti 50 ezer tudományos magfolyóirattal (core), illetve 170 ezer általános (universe) periodikátéttel. Az elemzésre a kritériumok sora (ISI impakt faktor, peer-review státus, on-line elérhetőség stb.) szolgál. A SAS-ban lehet egyre mélyebb részletekbe menő vizsgálatokkal finomítani az elemzést: egy diszciplínán belül a részdiszciplínákat sorba vehetjük, majd minden egyes címre lebontva kérhetünk állományértékelést. (Felhívom a figyelmet arra, hogy a SAS-rendszerről *Marton János* írt ismertetőt a *TMT* 50 /2003/ 12. számában 517–520. o.)

Végezetül említsük meg az R. R. Bowker-cég által forgalmazott *Serials Solutions* elnevezésű szolgáltatást (rövidítve: SSS):

<http://www.serialssolutions.com>

Ez a program az elektronikus folyóiratok OPAC-beli gondozására és a linkek karbantartására való alkalmazás. Ennek megalkotója is kolléga, egy tájékoztató könyvtáros, aki megelégette

az elektronikus formátumú folyóiratokról szóló kalauzok hiányát. *Peter McCracken*, a University of Washington (Seattle) könyvtárosa két fivérével, Mike-kal és Steve-vel 2000-ben hozta létre a Serials Solutionst (Peter McCracken: *The Librarian As Entrepreneur* címmel jelent meg *Norman Oder* portréja az alapítóról a *Library Journal* 2001. augusztus 15-ei számában).

Egyébként az összes felsorolt Bowker-féle e-forrás bármelyikére vonatkozóan lehet kérni ingyenes próbabelépést kétheti időtartamra a következő email-címen:

sales@bowker.co.uk

Hír az ISBN-ről

Mint láttuk, a Bowker-cég felügyeli az amerikai ISBN adminisztrálását. Utószónak – és kitekintésnek – nézzük, mire számítsunk a nemzetközi könyvazonosító háza táján:

<http://www.isbn.org>

Ismeretes, hogy az ISBN ötlete az angol W. H. Smith könyvkereskedő-ház 1965-ös gépesített raktározási tervéből sarjadt ki. A nemzetközi szabványügyi szervezet, az ISO 1967-ben TC46 kódjelű bizottságában magáévá tette az angol tervet, majd *David Whitaker* és *Emery Koltay* vezetésével 1970-re nemzetközi szabványként fogadtatták el (ISO 2108). Az évtizedeken át kiválóan bevált azonosítóval a digitális világ fejleményeire való tekintettel foglalkozni kezdett a nemzetközi ISBN-ügynökség és a gondok kezelésére változásokat javasol. Eszerint 2005. január 1-jétől már a tízjegyű szám helyett a tizenhárom számjegyű Bookend EAN-13 lesz az új szabvány, bár kötelezővé csak 2007-től válik majd. Eszerint a ma létező kiadók 978-as prefixumot kapnak, az újonnan létesült kiadók pedig 979-es prefixumot.

Bánhegyi Zsolt

The screenshot shows the website interface for applying for ISBN, SAN, and ISMN. At the top, there is a navigation menu with links for HOME, ABOUT, FEEDBACK, HELP, and RESOURCES. Below this, there are buttons for ISBN US, ISBN PR, ISBN INT'L, SAN, SAN PR, and ISMN. A search bar is present with the text 'Apply for ISBN, SAN or ISMN Below.' and a 'SUBMIT' button.

The main content area is titled 'Welcome to isbn.org' and includes the following information:

The only place to make application for ISBN, SAN & ISMN in the United States and Puerto Rico

The ISBN is a unique machine-readable identification number, which marks any book unmistakably. For 30 years the ISBN has revolutionized the international book-trade. 159 countries and territories are officially ISBN members.

Other Bowker Products and Services for Publishers and Authors

- bookwire™
- BowkerLink™
- BOWKER'S BOOKS IN PRINT™
- ULRICH'S PERIODICALS DIRECTORY™
- BOWKER'S List of Printers
- BOOKSURGE
- ABOUT PUBNET
- BOWKER'S Publishers HOMEPAGES™
- BOWKER'S GLOBAL BOOKS IN PRINT™
- BOWKER'S Bar Code Suppliers

Click on boxes above or the word Authors below to navigate

United States (and Puerto Rico):

- ISBN Agency
  - English language
  - Spanish language
- SAN Standard Address Number Agency
  - English language
  - Spanish language
- ISMN U.S. Agency

International:

- ISBN Australian Agency
- ISBN International Agencies/ISBN Manual
- ISMN International Agencies/ISMN Manual

Information:

- About Information Standards
- The Digital World & ISBN Development
- Transition to 13-digit ISBN
- Related Resources